T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

TARİH 9

YAZILIYA HAZIRLANIYORUM
2.DÖNEM 1.YAZILI

9.SINIF
TARİH DERSİ
2.DÖNEM 1.YAZILIYA HAZIRLANIYORUM

4. ÜNİTE İLK VE ORTA ÇAĞLARDA TÜRK DÜNYASI

01 AVRASYA'DA İLK TÜRK İZLERİ

02 BOYLARDAN DEVLETE

03 TÜRKLERDE COĞRAFYA İLE OLUŞAN YAŞAM TARZI

04 KAVİMLER GÖÇÜ

05 İLK TÜRK DEVLETLERİ VE KOMŞULARI

5. ÜNİTE İSLAM MEDENİYETİNİN DOĞUŞU

01 İSLAMİYET'İN DOĞDUĞU DÖNEMDE DÜNYA

02 İSLAMİYET YAYILIYOR

?
KANUN VE NİZAM SAHİBİ
....

GÜÇ-KUVVET
....
?

MİĞFER
ÇİNLİLER
....

TÜREMEK
....
?

TÜRK

OLGUNLUK ÇAĞI
....
?

KANUN VE NİZAM SAHİBİ
Ziya GÖKALP

GÜÇ-KUVVET
Kök Türk Kaynakları

MİĞFER
ÇİNLİLER

TÜREMEK
A. WAMBERY

TÜRK

OLGUNLUK ÇAĞI
Kaşgarlı Mahmud

SORU: 1

“Türk” adından ilk olarak aşağıdaki metinlerden hangisinde bahsedilmiştir?

A) Kök Türk Kitabelerinde

B) Rus kroniklerinde

C) İran belgelerinde

D) Çin yıllıklarında

E) Yenisey Yazıtlarında

SORU: 1

“Türk” adından ilk olarak aşağıdaki metinlerden hangisinde bahsedilmiştir?

A) Kök Türk Kitabelerinde

B) Rus kroniklerinde

C) İran belgelerinde

D) Çin yıllıklarında

E) Yenisey Yazıtlarında

SORU: 2

TÜRKİYE ADI İLK KEZ NE ZAMAN KULLANILMIŞTIR?

Türklerin yaşadığı yer anlamına gelen Türkiye ismine ise ilk olarak VI. yüzyıla ait Bizans kaynaklarında rastlanmıştır. Bu yüzyılda Türkiye adı Orta Asya için kullanılmıştır. IX ve X. yüzyıllarda Volga Nehri'nden Orta Avrupa'ya kadar uzanan topraklara Türkiye denilmiştir. Türklerin Anadolu'yu yurt edinmesinden sonra da Türkiye adı bu topraklar için kullanılmıştır.

SORU: 3

TÜRKLERİN ANA YURDU NERESİDİR?

YARDIMCI KAYNAKLAR
http://yardimcikaynaklar.meb.gov.tr/

OGM MATERYAL

ORTA ASYA: Doğuda Kingan Dağları, batıda Hazar Denizi, kuzeyde Sibirya, güneyde ise Hindikuş ve Karanlık Dağları ile çevrili olan bölgedir.

DOĞU – KİNGAN DAĞLARI
BATIDA – HAZAR DENİZİ
KUZEY – SİBİRYA OVALARI
GÜNEY – HİNDİKUŞ ve KARANLIK DAĞLARI

Orta Asya Kültür Merkezleri

01 ? (MÖ 4000-MÖ 1000)

02 ? (MÖ 2500-MÖ 1700)

03 ? (MÖ 1700-MÖ 1200)

04 ? (MÖ 1200-MÖ 700)

05 ? (MÖ 700-MÖ 300)

Orta Asya Kültür Merkezleri

01 Anav Kültürü (MÖ 4000-MÖ 1000)

02 Afanesyevo Kültürü (MÖ 2500-MÖ 1700)

03 Andronova Kültürü (MÖ 1700-MÖ 1200)

04 Karasuk Kültürü (MÖ 1200-MÖ 700)

05 Tagar Kültürü (MÖ 700-MÖ 300)

ORTA ASYA KÜLTÜR MERKEZLERİ

ANAV KÜLTÜRÜ

Anav, günümüzde Aşkabat'ın güneydoğusunda bir yerleşim bölgesidir.
Bu yerleşim sahasında yapılan kazılarda ortaya çıkan seramik örneklerinin, bozkır kökenli bir halka, özellikle de Türklere ait olduğu düşünülmektedir.
Türk kültürünün önemli bir unsuru olan at, ilk defa bu kültürde görülmüştür.
Orta Asya'nın en eski kültürüdür.

MÖ. 4000- MÖ. 1000

AFANESYEVO KÜLTÜRÜ

Türklere ait en eski kültür bölgesi olarak kabul edilmektedir.
Altay-Sayan Dağları'nın güneybatı bölgesinde (Minusinsk Bölgesi), buluntu yerine bağlantılı olarak Afanesyevo adıyla bilinir.
Çakmak taşından ok uçları, bıçaklar, kemik iğneler, bakır eşyalar, basit çömlekler bu kültürün belli başlı eserleridir.

MÖ. 2500 - MÖ. 1700

ANDRONOVA KÜLTÜRÜ

Adını Yenisey yakınlarındaki Andronova yerleşiminden alan bu kültür, bir önceki Afanesyevo kültürünün daha geniş bir alana yayılmış ve gelişmiş şeklidir. Afanesyevo ve Andronova kültürü, Ön Türkler yani Türklerin ataları tarafından meydana getirilmiştir.

MÖ. 1700 - MÖ. 1200

KARASUK KÜLTÜRÜ

Andronova kültürü ile benzerlik gösteren Karasuk kültürü, adını Yenisey Irmağı'nın bir kolu olan Karasuk Nehri'nden almıştır.
Bu kültürün en önemli özelliği, dünyanın pek çok bölgesine göre demiri daha erken işlemeye başlamasıdır.
İskit kültürünü oluşturan atlı-göçebe kültürünün Orta Asya'ya yayılmasını sağlamışlardır.

MÖ. 1200 - MÖ. 700

TAGAR KÜLTÜRÜ

Karasuk kültürünün takipçisi olan Tagar kültürü, kendinden önceki Türk kültürlerinin bir sentezi ve gelişmiş şeklidir.
Bölgenin adından dolayı burada yaşayan insanlara Altaylılar denilmeye başlanmıştır.
Tunçtan bıçak, ok uçları, küçük hayvan heykelleri, çeşitli hayvan tasvirleri ve otağ şeklinde ağaç evler bu kültürün belli başlı eserleridir.

MÖ. 700 - MÖ. 300

Afanesyevo Kültürü (MÖ 2500-MÖ 1700)	Tagar Kültürü (MÖ 700-MÖ 300)
Türklere ait en eski kültür bölgesi olarak kabul edilmektedir. Altay-Sayan Dağlarının güneybatı bölgesinde (Minusinsk Bölgesi), buluntu yerine bağlantılı olarak Afanesyevo adıyla bilinir. Çakmak taşından ok uçları, bıçaklar, kemik iğneler, bakır eşyalar, basit çömlekler bu kültürün belli başlı eserleridir.	Karasuk kültürünün takipçisi olan Tagar kültürü, kendinden önceki Türk kültürlerinin bir sentezi ve gelişmiş şeklidir. Bölgenin adından dolayı burada yaşayan insanlara Altaylılar denilmeye başlanmıştır. Tunçtan bıçak, ok uçları, küçük hayvan heykelleri, çeşitli hayvan tasvirleri ve otağ şeklinde ağaç evler bu kültürün belli başlı eserleridir.

SORU: 4

Tablodaki bilgilerden faydalanarak kısa notlar çıkarmak isteyen Büşra'nın aşağıdakilerden hangisine notlarında yer vermesi doğru olmaz?

A) Bu kültürler Orta Asya'da yer almaktadır.

B) Afanesyevo kültürü Tagar kültüründen daha eskidir.

C) Her iki kültürde de temel geçim kaynağı tarımdır.

D) Alet yapımında gelişme göstermişlerdir.

E) Tagar kültürü Afanesyevo kültüründen etkilenmiştir.

Afanesyevo Kültürü (MÖ 2500-MÖ 1700)	Tagar Kültürü (MÖ 700-MÖ 300)
Türklere ait en eski kültür bölgesi olarak kabul edilmektedir. Altay-Sayan Dağlarının güneybatı bölgesinde (Minusinsk Bölgesi), buluntu yerine bağlantılı olarak Afanesyevo adıyla bilinir. Çakmak taşından ok uçları, bıçaklar, kemik iğneler, bakır eşyalar, basit çömlekler bu kültürün belli başlı eserleridir.	Karasuk kültürünün takipçisi olan Tagar kültürü, kendinden önceki Türk kültürlerinin bir sentezi ve gelişmiş şeklidir. Bölgenin adından dolayı burada yaşayan insanlara Altaylılar denilmeye başlanmıştır. Tunçtan bıçak, ok uçları, küçük hayvan heykelleri, çeşitli hayvan tasvirleri ve otağ şeklinde ağaç evler bu kültürün belli başlı eserleridir.

SORU: 4

Tablodaki bilgilerden faydalanarak kısa notlar çıkarmak isteyen Büşra'nın aşağıdakilerden hangisine notlarında yer vermesi doğru olmaz?

A) Bu kültürler Orta Asya'da yer almaktadır.

B) Afanesyevo kültürü Tagar kültüründen daha eskidir.

C) Her iki kültürde de temel geçim kaynağı tarımdır.

D) Alet yapımında gelişme göstermişlerdir.

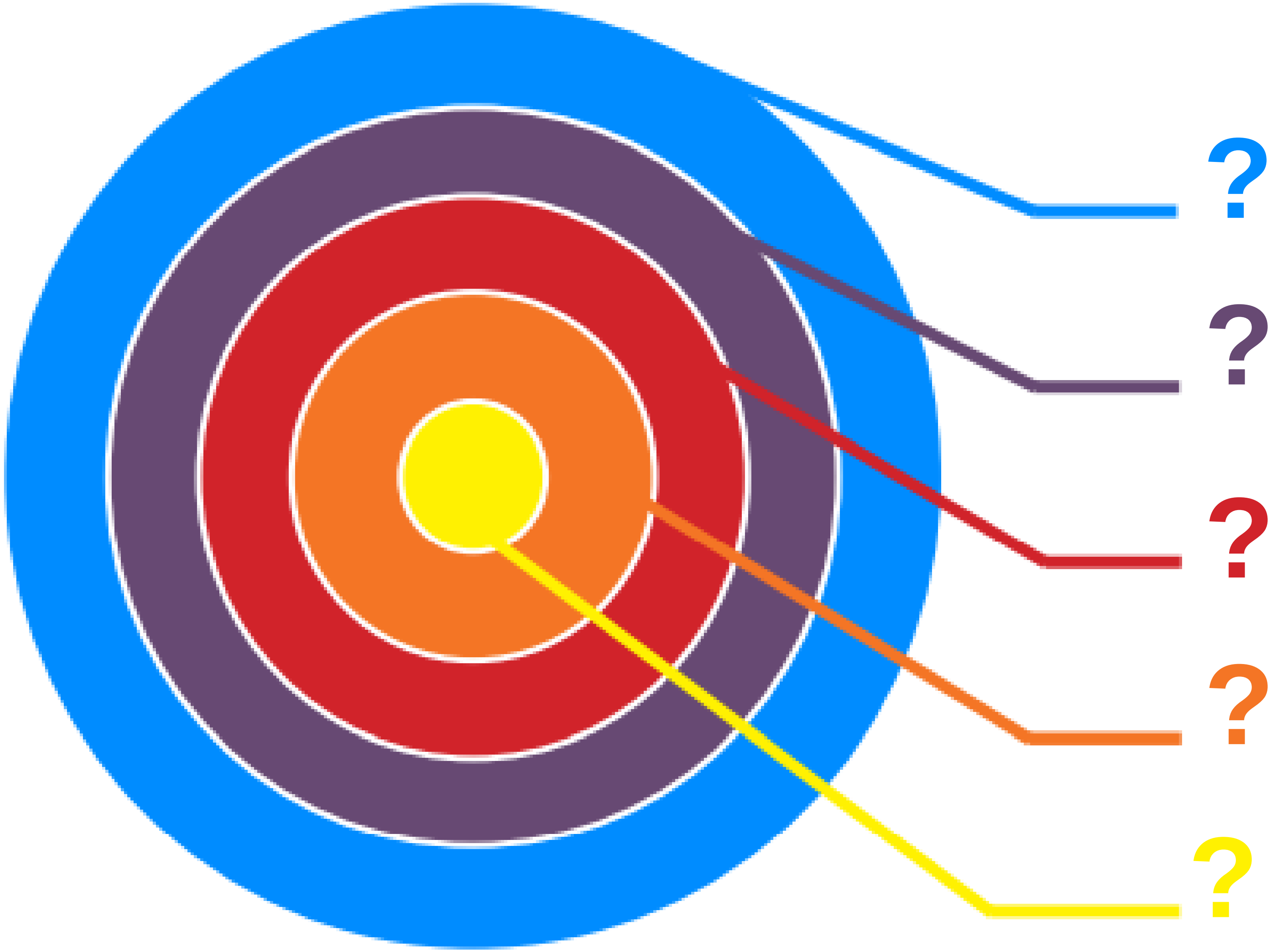
E) Tagar kültürü Afanesyevo kültüründen etkilenmiştir.

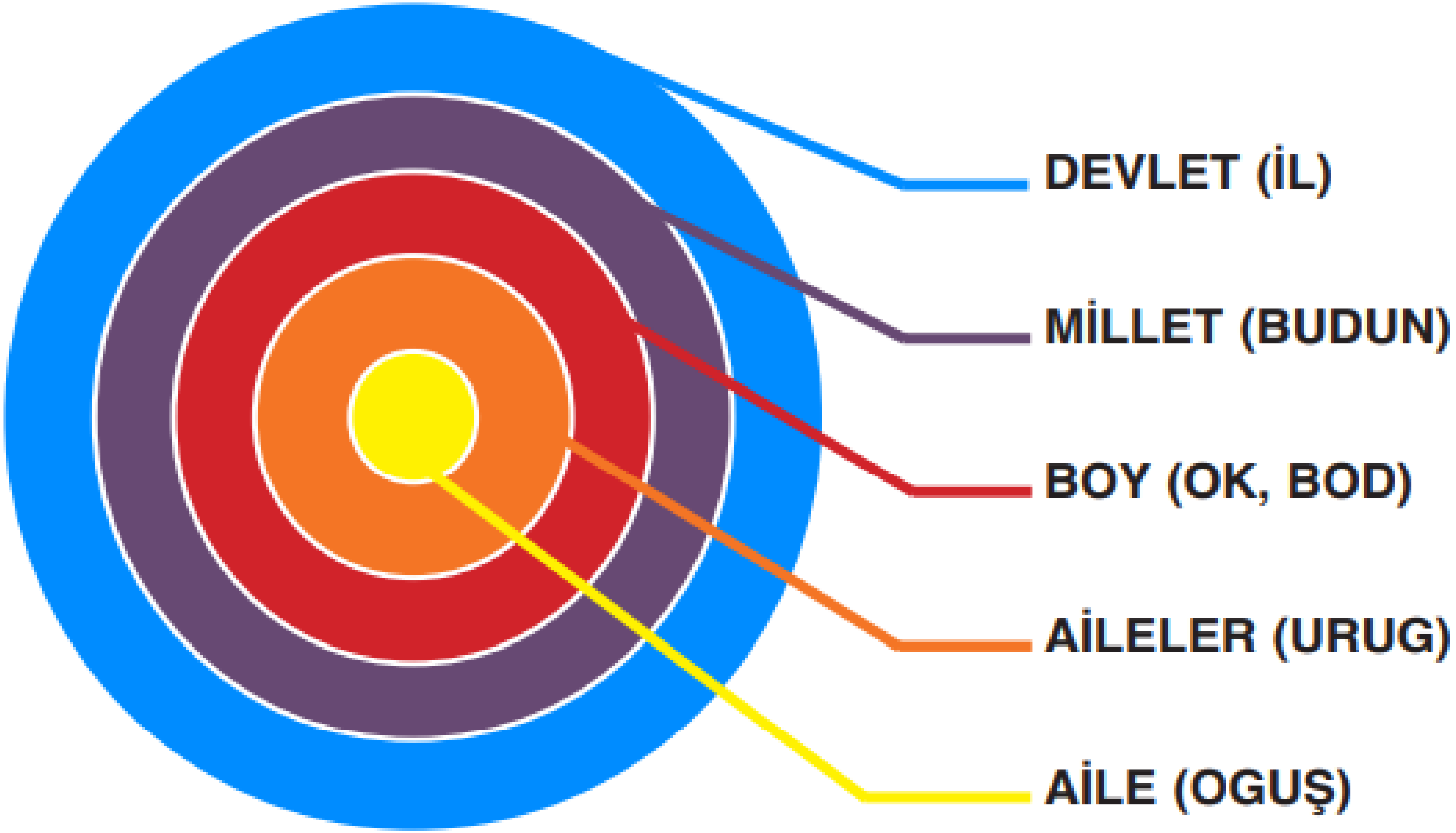
İlk Türk Devletleri ile İlgili Önemli Siyasi Gelişmeler

SOY DAYANIŞMASI

SOY DAYANIŞMASI

SORU: 5

İlk Türk devletlerindeki sosyal yapı ile ilgili verilen eşleştirmelerden hangisi doğru değildir?

A) Oguş - Aile

B) İl - Boylar birliği

C) Urug - Aile birliği

D) Budun - Millet

E) Ok - Boy

SORU: 5

İlk Türk devletlerindeki sosyal yapı ile ilgili verilen eşleştirmelerden hangisi doğru değildir?

A) Oguş - Aile

B) İl - Boylar birliği

C) Urug - Aile birliği

D) Budun - Millet

E) Ok - Boy

GÜCÜN
MEŞRUİYET
KAYNAĞI

Kağanlara devleti yönetme yetkisi Tanrı tarafından verilirdi.

Kağan olmak için aynı zamanda adil, yetenekli, ilim sahibi, asil, cesur olmak gereklidir.

SORU: 6

İlk Türk devletlerinde kağan olabilmek için Gök Tengri tarafından kut verilmiş bir aileye mensup olmak gerekir. Kut'un kan yoluyla hanedanın üyelerine geçtiği kabul edilmiştir. Ancak kimin kağan olacağı taht için yapılan mücadele sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Buna göre ilk Türk devletleri ile ilgili olarak;

I. hanedan üyelerinin tahta çıkma hakkına sahip olduğu,

II. gücün meşruiyet kaynağının tanrısal olduğuna inanıldığı,

III. hanedan üyeleri arasında taht kavgalarının yaşandığı

durumlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) II ve III

E) I, II ve III

SORU: 6

İlk Türk devletlerinde kağan olabilmek için Gök Tengri tarafından kut verilmiş bir aileye mensup olmak gerekir. Kut'un kan yoluyla hanedanın üyelerine geçtiği kabul edilmiştir. Ancak kimin kağan olacağı taht için yapılan mücadele sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Buna göre ilk Türk devletleri ile ilgili olarak;

I. hanedan üyelerinin tahta çıkma hakkına sahip olduğu,

II. gücün meşruiyet kaynağının tanrısal olduğuna inanıldığı,

III. hanedan üyeleri arasında taht kavgalarının yaşandığı

durumlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) II ve III

E) I, II ve III

SORU: 7

KARA-KUZEY
Yağız yer ve kara toprak için kullanılmıştır.

AK (BEYAZ)-BATI
Ululuk, adalet ve gücü temsil etmek anlamına gelirdi.

YEŞİL (GÖK)-DOĞU
Dirilik, tazelik ve gençliği temsil eder-di. Eski Türk toplu-munda gök (mavi) ve yeşil ortak kullanıl-mıştır.

KIZIL (AL)-GÜNEY
Tanrı, koruyucu ruh, ocak (ev), dirlik ve bağımsızlık anlamına gelirdi.

İlk Türk devletlerinde yönler ve renkler arasındaki bağlantının verildiği bu görsele göre,

I. İlahi güçlerin daha çok güneyde olduğuna inanılmıştır.

II. Sarı renk iyilik ve kötülük arasındaki mücadeleyi temsil etmektedir.

III. Ak renk saflık ve güzelliği temsil etmektedir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I　B) Yalnız II　C) I ve II　D) I ve III　E) II ve III

SORU: 7

İlk Türk devletlerinde yönler ve renkler arasındaki bağlantının verildiği bu görsele göre,

I. İlahi güçlerin daha çok güneyde olduğuna inanılmıştır.

II. Sarı renk iyilik ve kötülük arasındaki mücadeleyi temsil etmektedir.

III. Ak renk saflık ve güzelliği temsil etmektedir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

SORU: 8

TÜRK CİHAN (DÜNYA) HAKİMİYETİ ÜLKÜSÜ NEDİR?

Kut sahibi olduğu kabul edilen Türk kağanının yalnız kendi milletini değil bütün insanlığı yönetme yetkisine sahip olduğunu göstermesine denir.

Hükümdarların Unvanları
ŞANYÜ
HAN
YABGU
KAĞAN
ERKİN
İDİKUT
İLTEBER
TANHU

SORU: 9

Toprak yani ülke, Orta Asya'da yaşayan Türklerde yurt olarak isimlendirilmiştir. Yurt, hükümdarın şahsi malı değildir. Göçebe toplumların özelliği olarak Türkler, ancak hür ve müstakil yaşayabildiği toprağı ülke olarak görmüşlerdir. Müstakil yaşayamadıkları toprağı da kolayca terk edebilmişlerdir.

Yalnız bu bilgilere dayanarak, Türklerle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bağımsızlığa önem verdiklerine

B) Tarımsal faaliyetlerde bulunduklarına

C) Geniş alanlarda hüküm sürdüklerine

D) En eski ve köklü milletlerden olduklarına

E) Fetih anlayışını benimsediklerine

SORU: 9

Toprak yani ülke, Orta Asya'da yaşayan Türklerde yurt olarak isimlendirilmiştir. Yurt, hükümdarın şahsi malı değildir. Göçebe toplumların özelliği olarak Türkler, ancak hür ve müstakil yaşayabildiği toprağı ülke olarak görmüşlerdir. Müstakil yaşayamadıkları toprağı da kolayca terk edebilmişlerdir.

Yalnız bu bilgilere dayanarak, Türklerle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bağımsızlığa önem verdiklerine

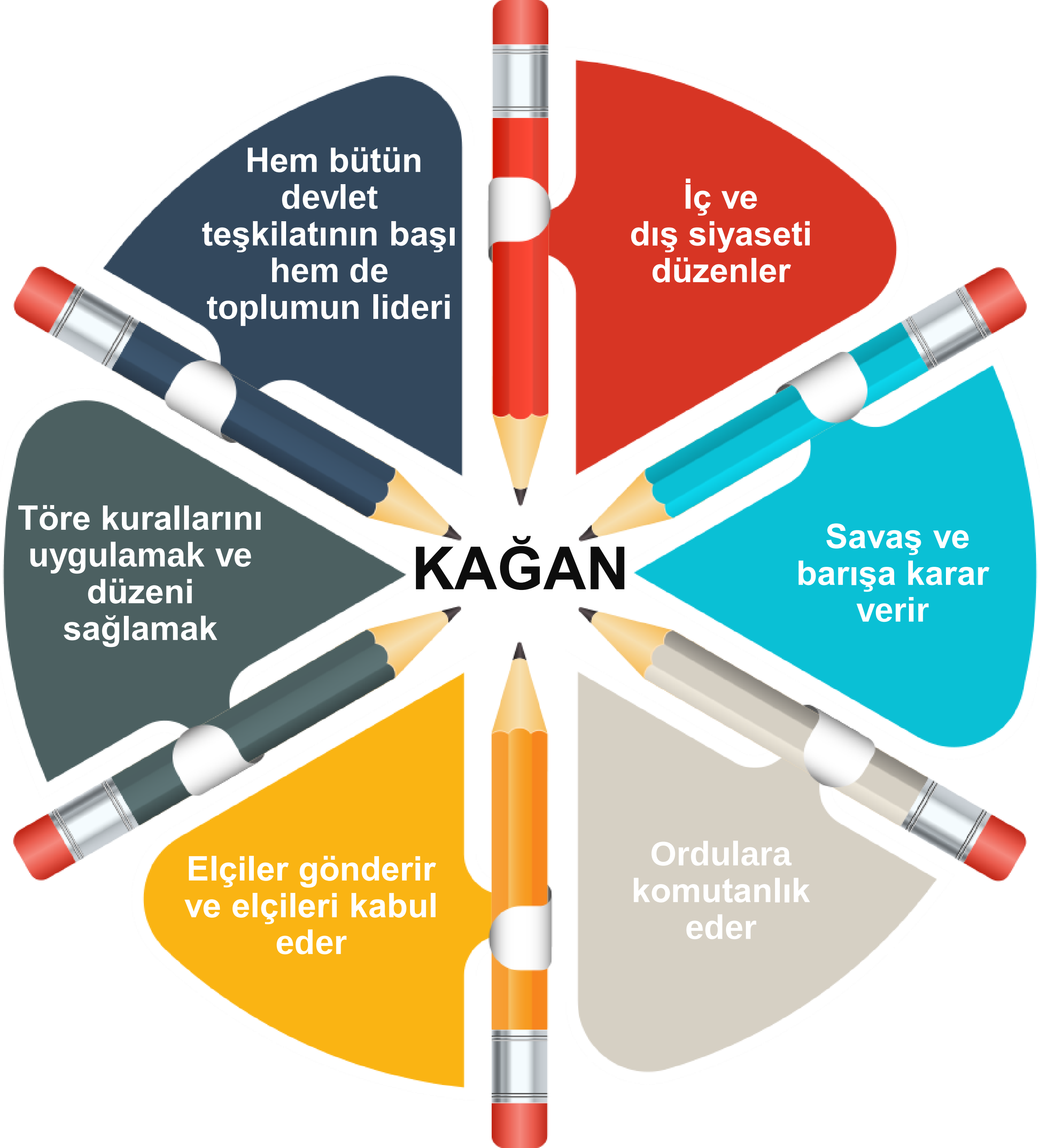
B) Tarımsal faaliyetlerde bulunduklarına

C) Geniş alanlarda hüküm sürdüklerine

D) En eski ve köklü milletlerden olduklarına

E) Fetih anlayışını benimsediklerine

KAĞAN
Hem bütün devlet teşkilatının başı hem de toplumun lideri
İç ve dış siyaseti düzenler
Savaş ve barışa karar verir
Ordulara komutanlık eder
Elçiler gönderir ve elçileri kabul eder
Töre kurallarını uygulamak ve düzeni sağlamak

SORU: 10

Eski Türk veraset anlayışına göre ülke, hükümdar ailesinin ortak malı sayılmış ve aileye mensup her erkeğe
hükümdar olma yolu açılmıştır.

Bu uygulamanın;

I. merkezî otoritenin zayıflamasına,

II. taht kavgalarının görülmesine,

III. devletlerin kısa ömürlü olmasına

verilen durumlardan hangilerine neden olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) II ve III

E) I, II ve III

SORU: 10

Eski Türk veraset anlayışına göre ülke, hükümdar ailesinin ortak malı sayılmış ve aileye mensup her erkeğe
hükümdar olma yolu açılmıştır.

Bu uygulamanın;

I. merkezî otoritenin zayıflamasına,
II. taht kavgalarının görülmesine,
III. devletlerin kısa ömürlü olmasına

verilen durumlardan hangilerine neden olduğu söylenebilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) II ve III

E) I, II ve III

BOZKIRDA GÜCÜN MADDİ KAYNAKLARI VE TOPLUMSAL YAPILANMA

Orta Asya; Gobi, Taklamakan, Karakum gibi çöllerden, geniş bozkırlardan ve ıssız düzlüklerden oluşmuştur. Ayrıca büyük bir bölümü kapalı havza olan Orta Asya'da yer yer yüksekliği 7 000 m'yi aşan sıradağlar, büyük çukurlar ve göller yer almıştır. Bu coğrafi bölgedeki bozkırların kışı çok soğuk ve kar fırtınalı, yazı ise genellikle sıcak ve kuraktır. Yazın ara sıra şiddetli sağanaklar olsa bile yaşanan bu kuraklığı gideremezdi.

Bozkırın bu sert yapısı, bölgede yaşayan kavimleri etkilemiş ve konar-göçer hayat tarzının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bozkır, adaların ve vahaların dışında insanlara kalıcı bir yerleşme ve dinlenme imkânı tanımamıştır. Konar-göçerler, ulaşımda ve göçlerde atı kullanarak bu zorlu koşulların üstesinden gelmiştir.

Bununla birlikte bozkırın atlı göçebeleri,
çabucak organize olabilen savaşçı bir toplum yapısına sahiptir.
Esasen bozkır tarihi, en güzel otlakları ele geçirmek için mücadele eden ve bazı hâllerde gezinmeleri asırlar süren
hayvan sürülerini yaylak ve kışlak arasında getirip götüren Türk kavimlerinin tarihinden ibarettir.

Geniş bozkır sahalarında iklim ve coğrafya gereği sürekli hareket hâlinde olan konar-göçerler, toprak bağlılığını değil soy aidiyetini birinci planda tutmuşlardır. Sosyal kimlik; aile, oguş ve boylar içinde gelişmiş ayrıca sınırlı otlakları kullanma mecburiyeti, aile ve grup ilişkilerini güçlendirmiştir. Zira bu özellik gelişmemiş olsaydı geniş bozkırlar boyunca ilerleyen boyların tek başına hayatta kalması mümkün olmazdı.

SORU: 11

YAYLAK ve KIŞLAK NEDİR?

Hayvan sürülerini besleyebilmek için gür otlaklar arayan konar-göçer Türkler yaz mevsimini **YAYLAK** adı verilen yüksek ve serin yerlerde geçirirlerdi.
Kışın ise **KIŞLAK** denilen ılıman ve alçak düzlüklere inerlerdi.

GÜÇ PAYLAŞIMI VE YÖNETİM ORGANİZASYONU

1 Türk devlet teşkilatında **kurultay** (toy); siyasi, kültürel, hukuki ve ekonomik konularda genel kararlar alan ve devlet yönetiminin temelini oluşturan en yüksek kuruluştu.

2 Kağan, hanedan üyeleri, hatun, aygucı ve boy beylerinden oluşan kurultay, genellikle yılda üç kez toplanarak devlet işlerini görüşürdü.

3 Kurultay'ın üyelerine "**Toygun**" denilirdi.

4 Boy beylerinin kurultaya katılımı sadakat işareti sayılır aksi bir durum söz konusu olduğunda bu bir isyan olarak algılanırdı.

5 Kurultay, kağanın seçimi veya görevden alınmasında da etkiliydi.

6 Kağan, kurultayın doğal başkanıydı ve kağanın olmadığı zamanlarda aygucı (başbakan) kurultaya başkanlık ederdi.

7 Kurultaylarda alınan kararlar halka duyurulurdu.

8 Kurultayı toplantıya çağırma, töre değişikliğini teklif etme, aygucıyı tayin etme,
yargıya başkanlık etme görevleri kağana aittir.

SORU: 12

Eski Türklerde kadının toplumda önemli bir yeri vardı.

Aşağıdakilerden hangisi hatunların siyasi yetkiye sahip olduğunu gösterir?

A) Kağan olmadığında Hatun'un kurultaya başkanlık yapması

B) Kadınların savaşabilme özelliğine sahip olması

C) Ana baba soyunun değerce birbirine eşit tutulması

D) Sosyal etkinliklerde kadınların ön planda yer alması

E) Ailede mal ve mülkün ortak olması

SORU: 12

Eski Türklerde kadının toplumda önemli bir yeri vardı.

Aşağıdakilerden hangisi hatunların siyasi yetkiye sahip olduğunu gösterir?

A) Kağan olmadığında Hatun'un kurultaya başkanlık yapması

B) Kadınların savaşabilme özelliğine sahip olması

C) Ana baba soyunun değerce birbirine eşit tutulması

D) Sosyal etkinliklerde kadınların ön planda yer alması

E) Ailede mal ve mülkün ortak olması

SORU: 13

İlk Türk devletlerinde yönetim anlayışı “ülke hanedanın ortak malıdır.” şeklindedir. Bu durum beraberinde bazı sorunlara yol açmıştır.

Bu anlayış ilk Türk devletlerinde aşağıdaki sorunlardan hangisine yol açmaktadır?

A) Taht kavgalarının yaşanmasına

B) Merkezî otoritenin güçlenmesine

C) Sosyal devlet anlayışının yerleşmesine

D) Sınırların genişlemesine

E) Din değiştirmenin kolaylaşmasına

SORU: 13

İlk Türk devletlerinde yönetim anlayışı “ülke hanedanın ortak malıdır.” şeklindedir. Bu durum beraberinde bazı sorunlara yol açmıştır.

Bu anlayış ilk Türk devletlerinde aşağıdaki sorunlardan hangisine yol açmaktadır?

A) Taht kavgalarının yaşanmasına

B) Merkezî otoritenin güçlenmesine

C) Sosyal devlet anlayışının yerleşmesine

D) Sınırların genişlemesine

E) Din değiştirmenin kolaylaşmasına

İlk Türk Devletleri

Asya Hun Devleti (MÖ 220-MS 216)

1. Tarihte bilinen ilk Türk devleti olup aynı zamanda Orta Asya tarihinin ilk büyük devletidir.
2. Devletin merkezi Ötüken'dir.
3. Bilinen ilk kağanı, "büyüklük ve genişlik" anlamına gelen Şan-yü / Tan-hu unvanını taşıyan Tuman'dır.
4. Mete Han MÖ 209'da babası Tuman'ı tahttan indirerek Hunların başına geçmiştir.
5. Mete Han, Türkçe konuşan ve Türk soyundan olan toplulukları ilk kez Hun hâkimiyeti altında toplamıştı.
6. Devlet, iç karışıklıklar Çin entrikaları, taht kavgaları nedeniyle zayıflayarak parçalanmıştır.
7. Ho-han-yeh ile Çi-çi arasında taht mücadelesinde devlet Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayrıldı (MÖ 54).

SORU: 14

Asya Hun İmparatoru Mete, devletin iç politikasını; halkın refah, huzur ve barış içerisinde yaşatılması ve ekonomik seviyesinin yükseltilmesi, ayrıca törenin halka adil bir şekilde uygulanması olarak belirlemiştir. Bu politika, günümüze kadar bütün Türk devletlerinde temel politika olarak uygulanmıştır.

Bu bilgiler doğrultusunda;

I.Türk devletlerinde sosyal devlet anlayışı hâkim olmuştur.

II.Türk devlet geleneği tarihsel devamlılığa sahiptir.

III.Türkler, merkezî devlet örgütlenmesine önem vermiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D)II ve III E) I, II ve III

SORU: 14

Asya Hun İmparatoru Mete, devletin iç politikasını; halkın refah, huzur ve barış içerisinde yaşatılması ve ekonomik seviyesinin yükseltilmesi, ayrıca törenin halka adil bir şekilde uygulanması olarak belirlemiştir. Bu politika, günümüze kadar bütün Türk devletlerinde temel politika olarak uygulanmıştır.

Bu bilgiler doğrultusunda;

I.Türk devletlerinde sosyal devlet anlayışı hâkim olmuştur.

II.Türk devlet geleneği tarihsel devamlılığa sahiptir.

III.Türkler, merkezî devlet örgütlenmesine önem vermiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D)II ve III E) I, II ve III

I. Kök Türk Devleti (552-630)

1. Tarihte Türk adını ilk defa resmî devlet ismi olarak kullanan devlet, Bumin Kağan tarafından kuruldu.
2. Devletin merkezi Ötüken'dir.
3. Bumin Kağan, İl Kağan unvanını alarak ülkenin batı kısmının idaresini kardeşi İstemi Yabgu'ya verdi.
4. Mukan Kağan zamanında Kök Türk Devleti her yönüyle parlak bir dönem yaşadı.
5. Kök Türk'ler İpek yolu denetimini ele geçirmek için Sasaniler ile birleşerek Ak hunları yıktı.
6. İstemi Yabgu, Doğu Roma İmparatorluğu'na elçiler göndermiş ve gelen elçileri kabul etmiştir.
7. Devlet, iç karışıklıklar Çin entrikaları, taht kavgaları nedeniyle zayıflayarak parçalanmıştır.

SORU: 15

Kök Türklerin;

I. Kendilerine özgü alfabe kullanmaları,

II. İlk kez Türk adını kullanmaları,

III. Akhunlara karşı Sasanilerle işbirliği yapmaları

gelişmelerinden hangileri ulusçu devlet anlayışına sahip olduklarını göstermektedir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) II ve III

E) I, II ve III

SORU: 15

Kök Türklerin;

I. Kendilerine özgü alfabe kullanmaları,

II. İlk kez Türk adını kullanmaları,

III. Akhunlara karşı Sasanilerle işbirliği yapmaları

gelişmelerinden hangileri ulusçu devlet anlayışına sahip olduklarını göstermektedir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) II ve III

E) I, II ve III

II. Kök Türk Devleti (682-742)

1. 50 yıllık Çin esaretinin ardından Kutluk (İlteriş Kağan) 682'deki ayaklanmasıyla bağımsız oldular.
2. Devletin merkezi Ötüken'dir.
3. Kutluk Kağan, devleti derleyip toplayan anlamına gelen "İlteriş" unvanını aldı.
4. Tonyukuk ise "Apa Tarkan" unvanını alarak bütün işlerin planlanmasında Kağan'ın yardımcısı oldu.
5. İlteriş Kağan'ın ölümü üzerine tahta Kapgan Kağan, oğlu İnal kağan oldu.
6. İnal'dan sonra İlteriş'in oğlu Bilge, kağanlığa; Kül Tigin ise komutanlığa getirildi.
7. Basmil, Karluk ve Uygurlar birleşerek II. Kök Türk Devleti'ne son verdi.

SORU: 16

Türkler 630'da Çinlilerle yaptıkları savaşta yenilince Doğu Kök Türk Devleti yıkıldı. Binlerce Türk Çinlilere esir düştü. Kürşad, otuz dokuz arkadaşıyla birlikte ihtilal yapmaya karar verdi. Komitede alınan karara göre Çin İmparatoru rehin alınacak, imparatorun hayatına karşılık Çin sarayında bulunan yeğeni kurtarılacaktı. Ardından Ötüken'e gidilecek ve bir devlet kurulacaktı.

Bu durum Türklerin aşağıdakilerden hangisine önem verdiğini gösterir?

A) Kağanlarına

B) Törelerine

C) Boy Beylerine

D) Bağımsızlıklarına

E) Geleneklerine

SORU: 16

Türkler 630'da Çinlilerle yaptıkları savaşta yenilince Doğu Kök Türk Devleti yıkıldı. Binlerce Türk Çinlilere esir düştü. Kürşad, otuz dokuz arkadaşıyla birlikte ihtilal yapmaya karar verdi. Komitede alınan karara göre Çin İmparatoru rehin alınacak, imparatorun hayatına karşılık Çin sarayında bulunan yeğeni kurtarılacaktı. Ardından Ötüken'e gidilecek ve bir devlet kurulacaktı.

Bu durum Türklerin aşağıdakilerden hangisine önem verdiğini gösterir?

A) Kağanlarına

B) Törelerine

C) Boy Beylerine

D) Bağımsızlıklarına

E) Geleneklerine

Uygur Devleti (744-840)

1. Kutluk Bilge Kül Kağan tarafından Kök Türk Devleti'ne son verilerek 744'te kuruldu.
2. Devletin merkezi Ötüken'dir. Merkez daha sonra Karabalgasun' a taşındı.
3. Kutluk Bilge Kül Kağan ölmüş ve yerine oğlu Moyen Çor, daha sonra da Bögü kağan oldu.
4. Bögü Kağan, Mani dinini kabul etti. Mani dini Uygurları zayıflatan en büyük etken oldu.
5. Manihaizm ve Budizm Uygurların savaşçı özelliklerini kaybetmelerine neden olmuştur.
6. Uygurlar, tarımla uğraşan ve yerleşik hayata geçen ilk Türk devletidir.
7. Siyasî karışıklıklar sonucu 840'ta Kırgızlar, Uygur Devleti'ne son vermiştir.

SORU: 17

Uygur Devleti'ne ait aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğru değildir?

A) Kutluk Bilge Kül Kağan tarafından kurulmuştur.

B) Devletin merkezi Karabalgasun'dur.

C) Mani dini Uygurların savaşçı özelliklerini zayıflatmıştır.

D) Kırgızlar tarafından yıkılmıştır.

E) Onlu ordu sistemini bulmuşlardır.

SORU: 17

Uygur Devleti'ne ait aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğru değildir?

A) Kutluk Bilge Kül Kağan tarafından kurulmuştur.

B) Devletin merkezi Karabalgasun'dur.

C) Mani dini Uygurların savaşçı özelliklerini zayıflatmıştır.

D) Kırgızlar tarafından yıkılmıştır.

E) Onlu ordu sistemini bulmuşlardır.

http://yardimcikaynaklar.meb.gov.tr/

TÜRK TÖRESİ

- Kağanın Oluşturduğu Töreler
- Kurultayda Oluşturulan Töreler
- Zamanla Ortaya Çıkan Örf ve Âdetlerden Oluşan Töreler

01

İlk Türk devletlerinde hukukun temelini ve kaynağını geleneklerden alan sözlü hukuk kuralları denilen “töre” oluşturmuştu.

02

Getirilen kuralların adalete uygun olmasına dikkat edilmiştir. Kağanlar da dâhil olmak üzere bu töreye herkesin uyması zorunludur.

03

Töre, Türk toplumunda gerek kağanın iktidarı gerekse devletin sürekliliği için önemli bir koşuldur. Kağanlardan her zaman töreye uygun davranmaları istenmiştir.

SORU: 18

AĞIR ve HAFİF SUÇLAR TÖREDE HANGİ CEZALARI ALIRDI?

Türk töresine göre adam öldürmek, barış zamanında kılıç çekmek, zinada bulunmak, hayvan kaçırmak, hırsızlık yapmak ve benzeri hareketler kesin olarak yasaklanmıştı. Bu suçları işleyen kişiler idam edilir, onların malları devlet hazinesine alınır ve aile fertlerinin hürriyetleri kısıtlanırdı.

Hafif suçlara ise genellikle on günü aşmamak üzere hapis veya bedel ödeme cezaları verilirdi.

SORU: 19

Örf ve âdetler
+
Hükümdar emirleri = TÖRE
+
Kurultay kararları

İlk Türk devletlerinde hukuk sisteminin temel kaynakları ile ilgili hazırlanan bu tablo dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) İktidar sahipleri hukuki esasların belirlenmesinde etkili olmuştur.

B) Kurultay kararları örf adetlerin belirlenmesinde etkilidir.

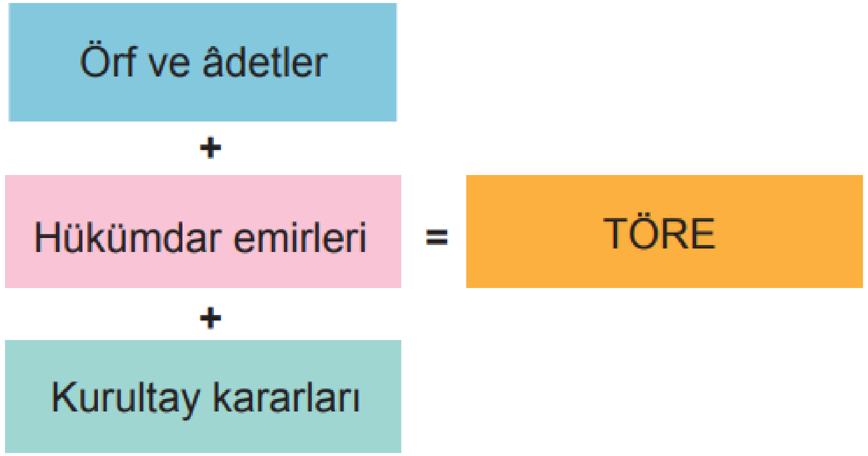
C) Kanunların oluşturulmasında ekonomik ihtiyaçlar belirleyici olmuştur.

D) Yazılı hukuk kurallarının meydana getirilmesinde töre etkili olmuştur.

E) Hükümdar emirleri töreyi belirleyen ana kaynaktır.

SORU: 19

İlk Türk devletlerinde hukuk sisteminin temel kaynakları ile ilgili hazırlanan bu tablo dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) İktidar sahipleri hukuki esasların belirlenmesinde etkili olmuştur.

B) Kurultay kararları örf adetlerin belirlenmesinde etkilidir.

C) Kanunların oluşturulmasında ekonomik ihtiyaçlar belirleyici olmuştur.

D) Yazılı hukuk kurallarının meydana getirilmesinde töre etkili olmuştur.

E) Hükümdar emirleri töreyi belirleyen ana kaynaktır.

TÜRK KİTABELERİNE GÖRE GÜÇ VE YÖNETİM ANLAYIŞI

Yazıtlara göre dünya hâkimiyeti, Tanrı tarafından Türk kağanlarına bir görev olarak verilmiştir.

"Doğuda gün doğusuna, güneyde gün ortasına, batıda gün batısına, kuzeyde gece ortasına kadar onun içindeki millet hep bana tâbidir. Bunca milleti hep düzene soktum."

Yazıtlarda ilk Türk devletlerindeki egemenlik anlayışının ilahi kaynaklı olduğu görülmektedir.

"Türk milletinin adı sanı yok olmasın diye babam kağanı, annem hatunu yükseltmiş olan Tanrı, il veren Tanrı"

Yazıtlara göre Türk kağanları, ordular sevk ederek savaşmak, birlik ve bütünlüğü sağlamak zorundadır.

"Tanrı lütfettiği için illiyi ilsizletmiş, kağanlıyı kağansızlatmış, düşmanı tâbi kılmış, dizliye diz çöktürmüş, başlıya baş eğdirmiş."

Yazıtlarda kağanların millete karşı sorumlu olduğunu ve millete hesap verdiğini gösteren örnekler de bulunmaktadır.

"Türk Milleti için gece uyumadım, gündüz oturmadım. Ondan sonra Tanrı irade ettiği ve lütfettiği için talih ve kısmetim olduğu için ölecek milleti diriltip kaldırdım, çıplak milleti giydirdim, fakir milleti zengin ettim, nüfusu az milleti çok ettim."

SORU: 20

Orhun Yazıtlarında “Türk Milleti için gece uyumadım, gündüz oturmadım. Ondan sonra Tanrı irade ettiği ve lütfettiği için talih ve kısmetim olduğu için ölecek milleti diriltip kaldırdım, çıplak milleti giydirdim, fakir milleti zengin ettim, nüfusu az milleti çok ettim.” şeklinde ifadeler yer almaktadır.

Buna göre ilk Türk devletleri ile ilgili olarak;

I. yöneticilerin kendilerini halka karşı sorumlu hissettikleri,

II. feodal bir yapıya sahip oldukları,

III. sosyal devlet anlayışının olduğu

durumlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve III

E) I, II ve III

SORU: 20

Orhun Yazıtlarında "Türk Milleti için gece uyumadım, gündüz oturmadım. Ondan sonra Tanrı irade ettiği ve lütfettiği için talih ve kısmetim olduğu için ölecek milleti diriltip kaldırdım, çıplak milleti giydirdim, fakir milleti zengin ettim, nüfusu az milleti çok ettim." şeklinde ifadeler yer almaktadır.

Buna göre ilk Türk devletleri ile ilgili olarak;

I. yöneticilerin kendilerini halka karşı sorumlu hissettikleri,

II. feodal bir yapıya sahip oldukları,

III. sosyal devlet anlayışının olduğu

durumlarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve III

E) I, II ve III

![MEB logo] YARDIMCI KAYNAKLAR
http://yardimcikaynaklar.meb.gov.tr/

OGM MATERYAL

Orta Asya Türk Göçlerinin Sebepleri

Orta Asya Türk Göçlerinin Sonuçları

Türk kültürü dünyanın değişik bölgelerine taşındı.

Hâkim oldukları coğrafyada yeni devletler kurdu.

Asya ve Avrupa'nın siyasî ve etnik yapısında değişimlere neden oldu.

Göç ettikleri bölgelerdeki insanlara yönetim ve askerî alanlarda örnek oldular.

Orta Asya'da kalan Türkler, "Asya Hun Devleti" ni kurdu.

Zamanla bazı Türk boyları asimile olarak millî benliklerini kaybetti.

SORU: 21

Aşağıdakilerden hangisi Orta Asya'dan yapılan göçlerin siyasi sebeplerinden biri değildir?

A) Boylar arası mücadeleler

B) Çin ve Moğol baskıları

C) Salgın hastalıklar

D) Yeni yurtlar edinme düşüncesi

E) Türk boylarının birbirine bağlılığı

SORU: 21

Aşağıdakilerden hangisi Orta Asya'dan yapılan göçlerin siyasi sebeplerinden biri değildir?

A) Boylar arası mücadeleler

B) Çin ve Moğol baskıları

C) Salgın hastalıklar

D) Yeni yurtlar edinme düşüncesi

E) Türk boylarının birbirine bağlılığı

SORU: 22

ORDU-MİLLET ANLAYIŞI NEDİR?

Türklerde halk ordu, ordu da halk durumundaydı. Bu anlayış gereği toplumda eli silah tutan herkes asker sayılır; canını, malını ve ailesini korumak üzere küçük yaşlardan itibaren bir asker gibi yetiştirilirdi. Bu duruma ‘’**ORDU-MİLLET ANLAYIŞI**’’ denir.

Türklerde Askerî Kültür

ONLU TEŞKİLAT

Türklerde Askerî Kültür

ONLU TEŞKİLAT

Türklerde Askerî Kültür

Defne yaprakları;
"Yurtta Sulh Cihanda Sulh" ilkesini,

4 adet büyük yıldız;
Kara Kuvvetleri Komutanlığının seviyesini,

Bordo zemin üzerine ay yıldız;
Türk Milleti'nin emrinde olunduğunu,

Atatürk Silüeti;
En büyük Komutan olan Atatürk'ün Kocatepe'deki sembolünü,

Kılıç ve meşe yaprağı çelenk;
Kararlı ve güçlü Kara Kuvvetlerini,

16 adet küçük yıldız;
Tarihte kurulmuş 16 Türk Devletini,

M.Ö. 209 rakamı;
Kara Kuvvetlerinin kuruluş yılını

SORU: 23

TURAN TAKTİĞİ yada SAHTE GERİ ÇEKİLME (RİCAT) NEDİR?

Ordunun başındaki komutan, savaşı yakın dövüşle kazanamayacağını anladığında birliklerine süratle geri çekilme emri verirdi. Karşı taraf ise bunun gerçek bir bozgun olduğunu düşünerek takibe koyulurdu. Sahte geri çekilme sırasında Türk süvarileri at üzerinde geriye dönüp ok fırlatmaya devam ederken aynı anda sağa ve sola doğru hızla açılarak hilal şeklini alırlardı. Düşmanı kuşatacak şekilde yeterince geniş bir yay çizdikten sonra da hilalin uçlarını birleştirerek onu çember içine alırlardı.

KAVİMLER GÖÇÜ

Asya Hun Devleti'nin zayıflaması ve yıkılış sürecine girmesiyle Orta Asya'nın geniş bozkırlarında yaşayan bazı Türk boyları bağımsız hareket etmeye başlamıştır. Zamanla nüfusu artan bu boylar, Çin'in baskısı ve ekonomik nedenlerle de I. yüzyıldan itibaren batıya doğru göç etmiştir.

KAVİMLER GÖÇÜ'NÜN SONUÇLARI

1. Roma İmparatorluğu ikiye ayrıldı.
2. Avrupa'da feodal yönetimler oluştu.
3. Avrupa Hun Devleti kuruldu.
4. Avrupa'daki milletler Türk Millî Kültürü' nü tanıdı.
5. Günümüzdeki Avrupa milletlerinin temelleri atıldı.

SORU: 24

Büyük Hun Devleti'nin dağılması ile Hunların bir kısmı ve birçok Türk boyu öncelikle Aral Gölü ve Hazar Denizi arasındaki bölgeye gelmişler buradan da Karadeniz'in kuzeyine yönelmişlerdir. Burada yaşayan Ostrogotlar, Vizigotlar, Vandallar gibi kavimlere baskı yapmışlardır.

Bu durumun sonucunda aşağıdaki gelişmelerden hangisi yaşanmıştır?

A) Türkler Anadolu'ya yerleşmiştir.

B) Kavimler Göçü yaşanmıştır.

C) Asya Hun Devleti yeniden kurulmuştur.

D) Orta Asya, Çin egemenliğine girmiştir.

E) Türk boyları asimile olmuştur.

SORU: 24

Büyük Hun Devleti'nin dağılması ile Hunların bir kısmı ve birçok Türk boyu öncelikle Aral Gölü ve Hazar Denizi arasındaki bölgeye gelmişler buradan da Karadeniz'in kuzeyine yönelmişlerdir. Burada yaşayan Ostrogotlar, Vizigotlar, Vandallar gibi kavimlere baskı yapmışlardır.

Bu durumun sonucunda aşağıdaki gelişmelerden hangisi yaşanmıştır?

A) Türkler Anadolu'ya yerleşmiştir.

B) Kavimler Göçü yaşanmıştır.

C) Asya Hun Devleti yeniden kurulmuştur.

D) Orta Asya, Çin egemenliğine girmiştir.

E) Türk boyları asimile olmuştur.

Avrupa Hun Devleti (378–469)

1. Avrupa Hun Devleti Balamir önderliğinde Macaristan merkezli olarak kurulmuştur.
2. Kavimler Göçü sonucunda Avrupa Hun Devleti bölgede önemli bir güç hâline gelmiştir.
3. Doğu Roma İmparatorluğu baskı altında tutulurken Batı Roma İmparatorluğu’yla dostluk kurulmuştur.
4. 422 yılında Rua, Balkan Seferi’ne çıkmış ve Doğu Roma’yı vergiye bağlamıştır.
5. Rua’dan sonra hükümdar olan Attila Doğu Roma İmp. ile 434 yılında Margus Antl. imzalamıştır.
6. 447 yılında Anatolios Barışı imzalanarak Bizans’ın vereceği vergi üç katına çıkarılmıştır.
7. Attila’nın ölümünden sonra Avrupa Hunları, zayıflayıp yıkılmıştır.

SORU: 25

Balamir komutasında batıya göç eden Hunlar, Uldız döneminde Macaristan’a gelerek burada devlet kurmuşlardır. Avrupa Hun Devleti’nin etkileri tüm Avrupa’ya yayılmıştır.

Avrupa Hun Devleti’nin Avrupa’yı;

I. askerî,

II. dinî,

III. kültürel

alanlarından hangilerinde etkilediği söylenebilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve III

E) I, II ve III

SORU: 25

Balamir komutasında batıya göç eden Hunlar, Uldız döneminde Macaristan'a gelerek burada devlet kurmuşlardır. Avrupa Hun Devleti'nin etkileri tüm Avrupa'ya yayılmıştır.

Avrupa Hun Devleti'nin Avrupa'yı;

I. askerî,

II. dinî,

III. kültürel

alanlarından hangilerinde etkilediği söylenebilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve III

E) I, II ve III

Diğer Türk Devlet Ve Toplulukları
Başkırtlar
Bulgarlar
Oğuzlar
Türgişler
Kıpçaklar
Karluklar
Peçenekler
Hazarlar
Kırgızlar
Avarlar
Macarlar

Diğer Türk Devlet Ve Toplulukları

Hazarlar

Hazarlar, Museviliği benimseyen tek Türk devleti olup ülkesinde farklı dinleri barındırmıştır. Hazar ismi günümüzde Hazar Denizi adında yaşamaya devam etmektedir.

Avarlar

İstanbul'u iki kez kuşatan Avarlar, Germen ve Slavları yönetim, askerlik ve sanat alanlarında etkilemiştir.

Karluklar

II. Kök Türk Devleti'nin yıkılmasında ve Uygur Devleti'nin kurulmasında etkili olmuştur. 751 Talas Savaşı'nda Çinlilere karşı Müslüman ordusunun yanında yer almıştır.

Başkırtlar

Günümüzde Başkortostan olarak bilinen bölgenin merkezi Ufa'dır. Başkırtların aslı Türkistan'ı terkederek kuzeye yönelen ve sonra batıya geçen Kıpçak Türklerine dayanmaktadır.

Türgişler

Emevilerle mücadele ederek Arapların, Orta Asya'da hâkimiyet kurmasını engellemiştir. Türgişler kendi adlarına para bastırmışlardır.

Diğer Türk Devlet Ve Toplulukları

Bulgarlar

VI. yüzyılın sonlarına doğru Kuban Nehri, Azak Denizi ve Karadeniz Bölgesi'nde yaşayanların katılmasıyla Han Kubrat'ın (Kurt) liderliğinde Büyük Bulgar Devleti kurulmuştur.

Oğuzlar

X. yüzyılın sonlarına doğru İslamiyet'i kabul eden Oğuzlar, Büyük Selçuklu ve Osmanlı gibi cihanşümul devletler kurmuşlardır.

Kıpçaklar

Doğu Avrupa-Batı Sibirya bozkır bölgelerinin tamamını kapsayan bölge, İslam kaynaklarında "Deşt-i Kıpçak" (Kıpçak Bozkırı) adıyla anılmıştır.

Peçenekler

Bizans ordusunda paralı askerlik yapan Peçenekler, Malazgirt Savaşı'nda Bizans ordusundan ayrılarak Alp Arslan'ın ordusuna katılmıştır.

Kırgızlar

Türk edebiyatının en güzel örnekleri arasında yer alan Manas Destanı, Müslüman Kırgızlarla gayrimüslimler arasındaki mücadeleleri anlatır.

SORU: 26

VII ve IX. yüzyıllar arasında Hazar Devleti'nin hâkim olduğu Doğu Avrupa'da tam manasıyla bir "Barış Çağı" yaşanmıştır. Bu barış döneminde Hazar ülkesi; Doğulu ve Batılı milletlerden insanların kaynaştığı bir yer hâline gelmiştir. Gök Tengri inancına mensup olan Hazarların milletlerarası bu sıkı ilişkileri sonucunda ülkelerinde İslamiyet, Hristiyanlık ve Musevilik de yayılmıştır.

Buna göre Hazar Devleti ile ilgili olarak;

I. kültürel etkileşimin yaşandığına,

II. inanç özgürlüğünün sağlandığına,

III. Museviliğin yaygın din olduğuna

durumlarından hangilerine <u>ulaşılamaz?</u>

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve III E) II ve III

SORU: 26

VII ve IX. yüzyıllar arasında Hazar Devleti'nin hâkim olduğu Doğu Avrupa'da tam manasıyla bir "Barış Çağı" yaşanmıştır. Bu barış döneminde Hazar ülkesi; Doğulu ve Batılı milletlerden insanların kaynaştığı bir yer hâline gelmiştir. Gök Tengri inancına mensup olan Hazarların milletlerarası bu sıkı ilişkileri sonucunda ülkelerinde İslamiyet, Hristiyanlık ve Musevilik de yayılmıştır.

Buna göre Hazar Devleti ile ilgili olarak;

I. kültürel etkileşimin yaşandığına,

II. inanç özgürlüğünün sağlandığına,

III. Museviliğin yaygın din olduğuna

durumlarından hangilerine <u>ulaşılamaz?</u>

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve III
E) II ve III

YARDIMCI KAYNAKLAR
http://yardimcikaynaklar.meb.gov.tr/

İlk Türk Devletlerinin Ticari Politikaları

OGM MATERYAL

01 Eski Türk topluluklarında ve devletlerinde ticaret, büyük ölçüde “değiş tokuş” esasına dayanmaktaydı.

02 Türkler, değiş tokuş için en çok at ve kıymetli madenlerden yapılmış çeşitli kap kacak kullanırlardı.

03 Türkler, satir adını verdikleri ve diske benzeyen gümüş parayla ticarette ödeme yapmışlardı.

04 Soğd ve Araplar gibi yabancı tüccarların Türk ülkesinde temsilcilikleri olduğu gibi Türk tüccarlar da yabancı ülkelerde temsilcilikler açmıştır.

05 Komşu ülkelerden vergi, haraç ve savaş tazminatı adı altında temin ettikleri paralarla ihtiyaçları olan malları satın alırlardı.

SORU: 27

BİZANS İMPARATORLUĞU’NUN TÜRK DEVLETLERİ İLE İLİŞKİLERİ HANGİ DÖNEMDE BAŞLAMIŞTIR?

İstemi Yabgu, Bizans ile yakınlaşma siyaseti izledi. Onun amacı doğu-batı ticaretinde İran’ı devre dışı bırakarak Orta Asya’yı Bizans’a bağlayan İpek Yolu’nun kuzey hattını açmaktı. İstemi Yabgu bunu gerçekleştirmek için 567 yılında Soğdlu bir ipek tüccarı olan Maniakh’ı bir Kök Türk elçilik heyetini başında İstanbul’a gönderdi. Heyetle görüşen Bizans imparatoru Sasanilere karşı Kök Türklerle askerî ve ticari nitelikli bir ittifak antlaşması yaparak Zemarkhos adındaki elçisini Kök Türklere göndererek bu ittifakı pekiştirdi. Kök Türklerin Bizans’a ve daha önce Sasanilere gönderdikleri elçilik heyetlerinde Soğdluları görevlendirmesi bu topluluğun Türklerle yakın ilişki içinde olduğunu göstermekteydi.

SORU: 28

Demiri, altını ve gümüşü çıkarıp işleyebilen Hunlar; başta Çin olmak üzere yerleşik toplumlara kürk, at, et, deri, silah satmışlar, karşılığında ise ipek, çay ve tahıl ürünleri almışlardır. Güçlü oldukları dönemlerde ise İpek Yolu'nun uluslararası ticaretine katılmışlar ya da bu yolu kontrol altına almışlardır.

Buna göre İslamiyet öncesi Türklerin geçim kaynakları arasında;

I. hayvancılık,

II. madencilik,

III. ticaret

faaliyetlerinden hangileri yer alır?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) I, II ve III

SORU: 28

Demiri, altını ve gümüşü çıkarıp işleyebilen Hunlar; başta Çin olmak üzere yerleşik toplumlara kürk, at, et, deri, silah satmışlar, karşılığında ise ipek, çay ve tahıl ürünleri almışlardır. Güçlü oldukları dönemlerde ise İpek Yolu'nun uluslararası ticaretine katılmışlar ya da bu yolu kontrol altına almışlardır.

Buna göre İslamiyet öncesi Türklerin geçim kaynakları arasında;

I. hayvancılık,

II. madencilik,

III. ticaret

faaliyetlerinden hangileri yer alır?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) I, II ve III

5. ÜNİTE: İSLAM MEDENİYETİNİN DOĞUŞU

İSLAMİYET'İN DOĞDUĞU DÖNEMDE ARAP YARIMADASI

- Siyasi bir birlik yoktu. (Nebatiler, Tedmür, Gassani, Main, Hire, Sebe)
- Putperestlik hâkimdi. Bunun yanı sıra Hristiyanlık, Musevilik ve Haniflik (Hz. İbrahim'in dini) dinlerine inananlar da vardı.
- İnsanlar; hürler, köleler ve mevaliler olmak üzere üç sosyal sınıfa ayrılmıştı.
- Evlat edinme yaygındı ve evlatlık alınan çocuk mirastan yararlanabilirdi.
- Haram aylar olarak kabul edilen zilkade, zilhicce, muharrem ve recep ayında savaş yapmazlardı.
- Kabilecilik anlayışı yaygındı. Edebiyat, şiir ve hitabet gelişmişti.

SORU: 29

İslamiyet öncesi dönemde Arabistan Yarımadası ve çevresinde zamanın iki büyük gücü olan Doğu Roma (Bizans) ile Sasani İmparatorlukları bulunmaktaydı. İki imparatorluk da Arabistan Yarımadası'nı topraklarına katmak için çaba sarf etmemiştir.

Bu durumun ortaya çıkmasında;

I. Arabistan Yarımadası'nın çöllerle kaplı olması

II. Arabistan topraklarının ekonomik getirisinin olmaması

III. Arabistan Yarımadası'nda farklı inançlara mensup toplulukların bulunması

gibi unsurlardan hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) II ve III

SORU: 29

İslamiyet öncesi dönemde Arabistan Yarımadası ve çevresinde zamanın iki büyük gücü olan Doğu Roma (Bizans) ile Sasani İmparatorlukları bulunmaktaydı. İki imparatorluk da Arabistan Yarımadası'nı topraklarına katmak için çaba sarf etmemiştir.

Bu durumun ortaya çıkmasında;

I. Arabistan Yarımadası'nın çöllerle kaplı olması

II. Arabistan topraklarının ekonomik getirisinin olmaması

III. Arabistan Yarımadası'nda farklı inançlara mensup toplulukların bulunması

gibi unsurlardan hangilerinin etkili olduğu savunulabilir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) II ve III

SORU: 30

İslamiyet öncesi Arabistan Yarımadası'ndaki toplumsal yaşama "Cahiliye Devri" **(Bilgisizlik Çağı) denilmesinin nedeni olarak aşağıdakilerden hangisi <u>gösterilemez?</u>**

A) İnsanların medeniyet bakımından geri kalması

B) Kadınlara yönelik kötü muamelede bulunulması

C) Bazı ayların kutsal sayılması

D) Bedeviliğin yaygın olması

E) Toplumun ahlaki bir çöküntü içinde bulunması

SORU: 30

İslamiyet öncesi Arabistan Yarımadası'ndaki toplumsal yaşama "Cahiliye Devri" **(Bilgisizlik Çağı) denilmesinin nedeni olarak aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?**

A) İnsanların medeniyet bakımından geri kalması

B) Kadınlara yönelik kötü muamelede bulunulması

C) Bazı ayların kutsal sayılması

D) Bedeviliğin yaygın olması

E) Toplumun ahlaki bir çöküntü içinde bulunması

SORU: 31

İSLAMİYET'İN DOĞUŞU SIRASINDA AVRUPA HAKKINDA BİLGİ VERİNİZ.

1-İslamiyet'in doğuşu sırasında Avrupa'da toplumsal eşitsizlik üzerine kurulu feodalite hüküm sürüyordu. Aynı dönemde Avrupa'da hâkim olan din Hristiyanlıktı.

2-Orta, Kuzey ve Batı Avrupa'da Hristiyanlığın Katoliklik mezhebi; Doğu Avrupa ve Rusya'da ise Ortodoksluk mezhebi yayılmıştı.

SORU: 32

İSLAMİYET ÖNCESİ ARAP TOPLUMU HAKKINDA BİLGİ VERİNİZ

Cahiliye Dönemi Arap toplumunda insanlar hürler, esirler ve mevali olmak üzere başlıca üç gruba ayrılırdı. Hürler kabilelerindeki diğer insanlarla eşit bir yaşam sürer, onlarla beraber göç etme ve savaşa gitme gibi haklara sahip olurdu. Hiçbir hakka sahip olmayan esirler ise eşya gibi alınıp satılır ve miras yoluyla başkasına geçebilirdi. Efendi, kölesine ölüm dâhil istediği cezayı verebilir ve bundan dolayı sorumlu tutulmazdı. Özgürler ile köleler arasındaki mevali sınıfı, efendileri tarafından azat edilmiş kölelerden ve cariyelerden meydana gelirdi. Mevali, kendisini bağışlayan efendisinin kabilesine girerek onun akrabası olurdu. Bununla birlikte hürler sınıfından bir kadınla evlenemezdi.

BEDEVİLİK

Vahalardaki konar-göçer yaşam şeklidir.

Çadırlarda yaşarlar.

Geçim kaynağı avcılık ve takasa dayalı ticarettir.

Kabileler hâlinde yaşarlar.

Yönetimde söz sahibi olan kişi kabile reisidir.

Arapçayı en duru ve doğru şekilde konuşurlardı.

HADARİLİK

Yerleşik yaşam tarzıdır.

Şehir ve kasabalarda yaşarlar.

Geçim kaynakları tarım ve ticarettir.

Kabileler hâlinde yaşarlar.

Kabile meclisi tarafından yönetilirler.

Önemli kararlar oy çokluğuyla alınır.

SORU: 33

Aşağıdakilerden hangisi Hilfu'l-Fudûl Antlaşması'nın ve bu antlaşmayla kurulan cemiyetin özelliklerinden biri <u>değildir?</u>

A) Zayıfları korumak ve adaleti sağlamak temel amaçtır.

B) Antlaşma Abdullah b. Cüdân'ın evinde yapılmıştır.

C) Hz. Muhammed (SAV) bu cemiyete üye olmuştur.

D) Hilfu'l-Fudûl Antlaşması hicretten sonra gerçekleşmiştir.

E) Cemiyet üyeleri Kâbe'ye giderek ant içmişlerdir.

SORU: 33

Aşağıdakilerden hangisi Hilfu'l-Fudûl Antlaşması'nın ve bu antlaşmayla kurulan cemiyetin özelliklerinden biri değildir?

A) Zayıfları korumak ve adaleti sağlamak temel amaçtır.

B) Antlaşma Abdullah b. Cüdân'ın evinde yapılmıştır.

C) Hz. Muhammed (SAV) bu cemiyete üye olmuştur.

D) Hilfu'l-Fudûl Antlaşması hicretten sonra gerçekleşmiştir.

E) Cemiyet üyeleri Kâbe'ye giderek ant içmişlerdir.

YARDIMCI KAYNAKLAR
http://yardimcikaynaklar.meb.gov.tr/

OGM MATERYAL

622 MEDİNE SÖZLEŞMESİ

Mekkeli Müslümanlar

Medine'de Evs ve Hazrec Kabileleri

Medine’de dinî olduğu kadar siyasi bir birlik de meydana getirme amacıyla hazırlanmıştır.

Medine'de yaşayan toplulukların sorumlulukları belirlendi.

Müslümanlar ve gayrimüslimlerin Medine’ye bir saldırı olduğunda, birlikte hareket etmesini karara bağlamıştır.

Vatandaşlara sosyal ve siyasal bir kimlik verilmiş, o çağda benzeri görülmeyen bir vatandaşlık hakkı sunulmuştur.

***

İslam Devleti’nin ilk yazılı anayasası

624
BEDİR SAVAŞI
Taraf
Sebep
Sonuç

624
BEDİR SAVAŞI

Sebep

Medine'ye göç eden Müslümanların geride bıraktıkları mallara karşılık müşriklerin kervanına saldırmaları.

Bedir Kuyuları önünde yapılan savaşı Müslümanlar kazanmıştır.

Taraf

Müslümanların kendilerine olan güvenleri artmıştır.

İslam savaş hukukunun temelleri atılmış, İslam'ın yayılması hızlanmıştır.

Sonuç

Esirlerden okuma yazma bilenler, on Müslümana okuma yazma öğretme karşılığında serbest bırakılmıştır.

Bedir Savaşı'nda elde edilen ganimetler, savaşa katılanlar arasında paylaştırılmıştır

SORU: 34

Mekkelilerle Müslümanlar arasında gerçekleşen Bedir Savaşı'nı Müslümanlar kazanmışlardır. Savaş sonrası elde edilen ganimetler savaşa katılanlara eşit bir şekilde dağıtılmıştır. Esirlere iyi davranılmış, esirlerin birçoğu fidye karşılığı serbest bırakılmıştır. Fakir olan esirler eğer okuma-yazma biliyorsa on Müslüman'a okuma-yazma öğretmeleri karşılığında serbest bırakılmıştır.

Bu duruma göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Müslümanlar önemli bir güç olduklarını düşmana göstermişlerdir.

B) Esirlere eziyet ve kötü muamelede bulunulmamıştır.

C) Savaş sonrası Müslümanların ekonomik gücü artmıştır.

D) Hz. Peygamber, eğitime büyük önem vermiştir.

E) Savaş sonrası Medine'de İslam Devleti kurulmuştur.

SORU: 34

Mekkelilerle Müslümanlar arasında gerçekleşen Bedir Savaşı'nı Müslümanlar kazanmışlardır. Savaş sonrası elde edilen ganimetler savaşa katılanlara eşit bir şekilde dağıtılmıştır. Esirlere iyi davranılmış, esirlerin birçoğu fidye karşılığı serbest bırakılmıştır. Fakir olan esirler eğer okuma-yazma biliyorsa on Müslüman'a okuma-yazma öğretmeleri karşılığında serbest bırakılmıştır.

Bu duruma göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Müslümanlar önemli bir güç olduklarını düşmana göstermişlerdir.

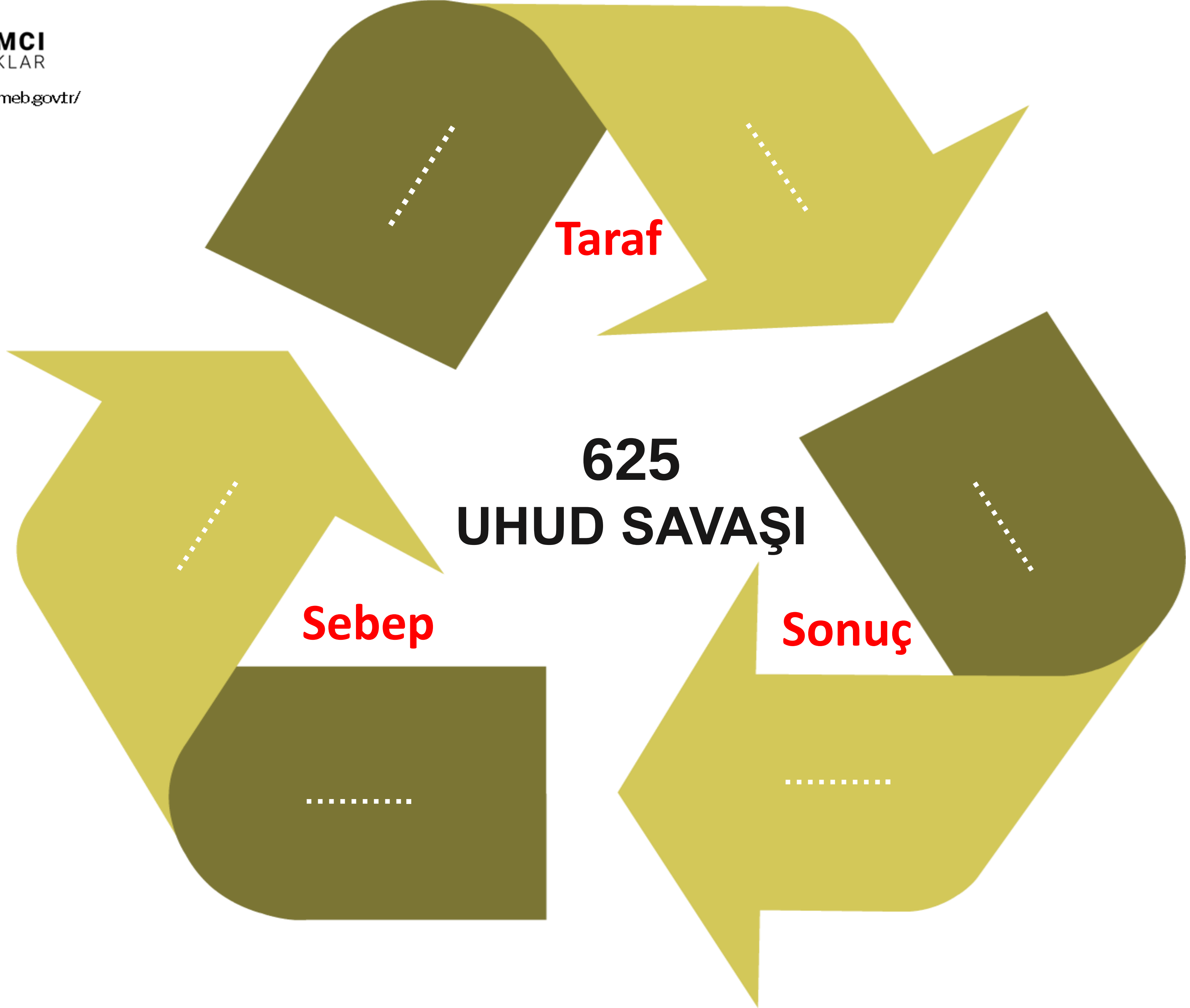
B) Esirlere eziyet ve kötü muamelede bulunulmamıştır.

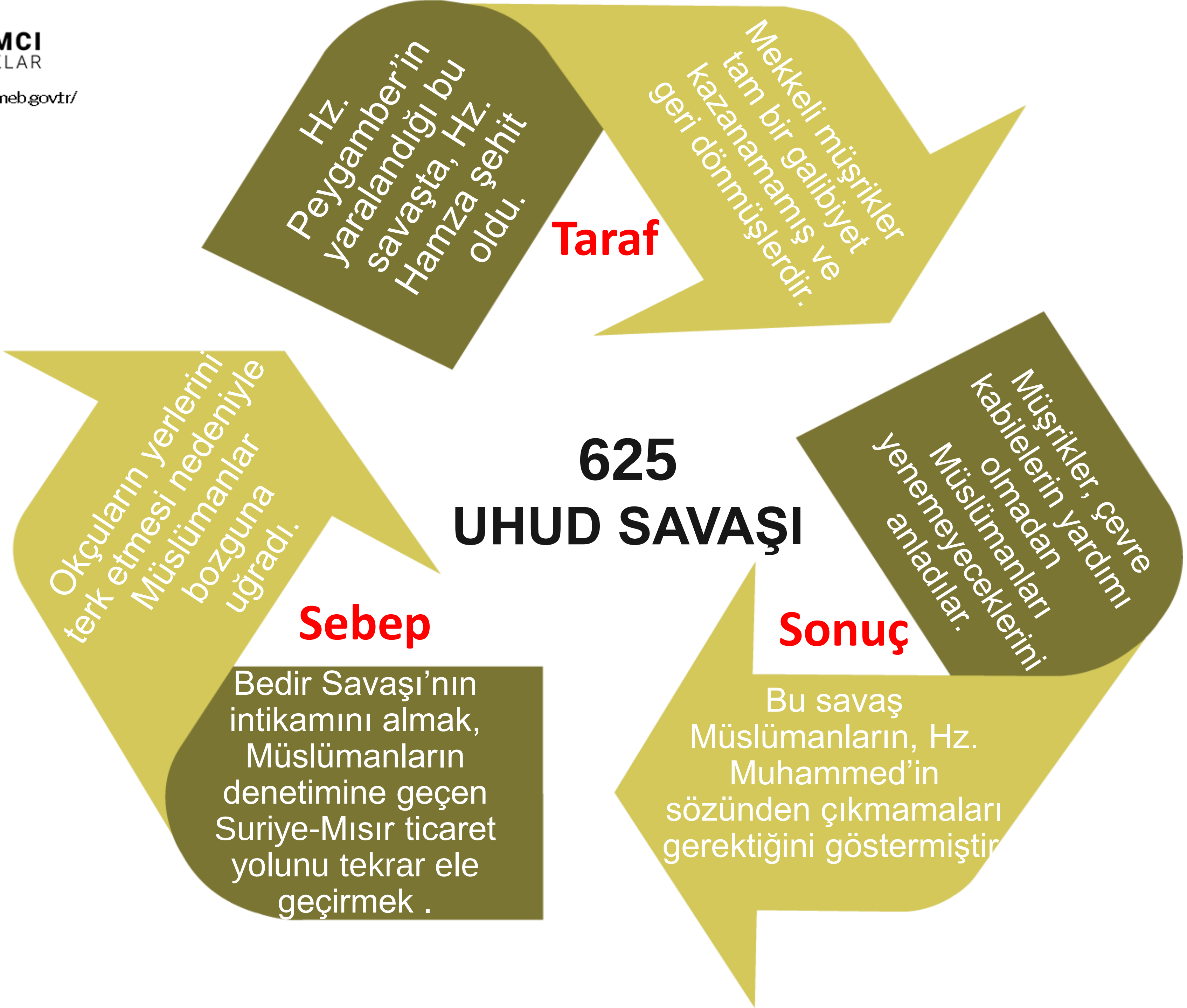
C) Savaş sonrası Müslümanların ekonomik gücü artmıştır.

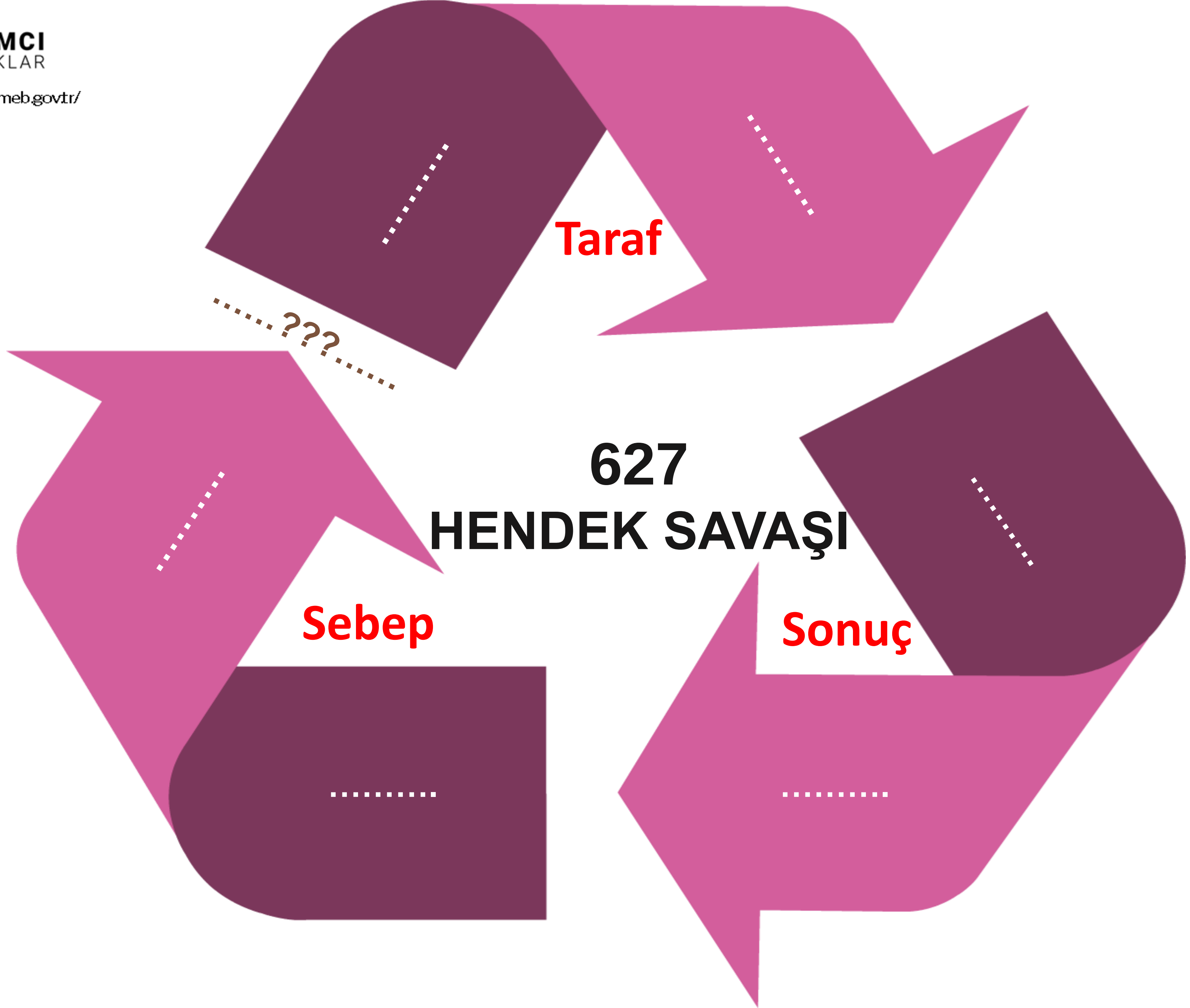
D) Hz. Peygamber, eğitime büyük önem vermiştir.

E) Savaş sonrası Medine'de İslam Devleti kurulmuştur.

625
UHUD SAVAŞI
Taraf
Sebep
Sonuç

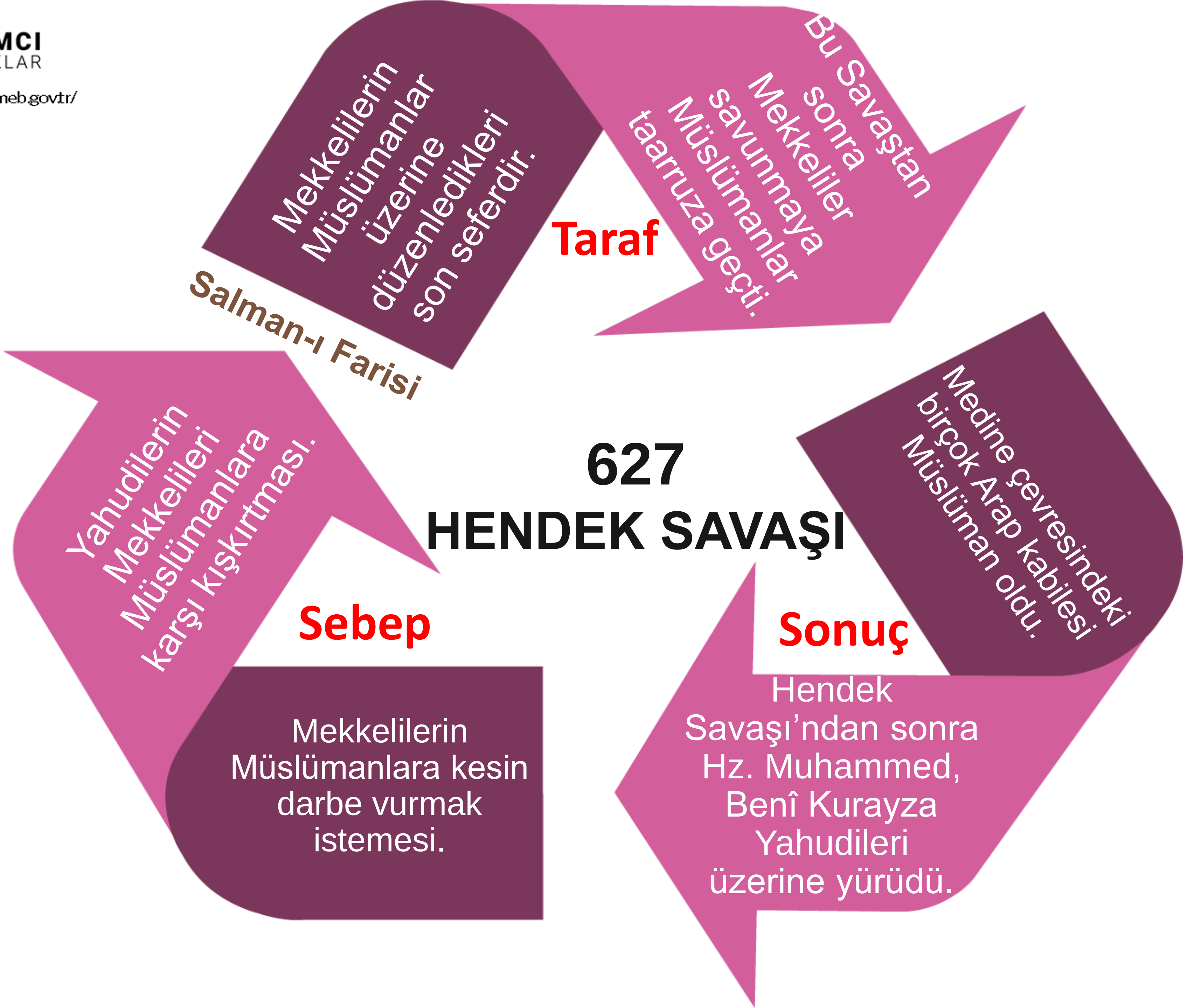

625
UHUD SAVAŞI
Taraf
Hz. Peygamber'in yaralandığı bu savaşta, Hz. Hamza şehit oldu.
Mekkeli müşrikler tam bir galibiyet kazanamamış ve geri dönmüşlerdir.
Sonuç
Müşrikler, çevre kabilelerin yardımı olmadan Müslümanları yenemeyeceklerini anladılar.
Bu savaş Müslümanların, Hz. Muhammed'in sözünden çıkmamaları gerektiğini göstermiştir.
Sebep
Bedir Savaşı'nın intikamını almak, Müslümanların denetimine geçen Suriye-Mısır ticaret yolunu tekrar ele geçirmek .
Okçuların yerlerini terk etmesi nedeniyle Müslümanlar bozguna uğradı.

Taraf
……???……
627
HENDEK SAVAŞI
Sebep
Sonuç

YARDIMCI KAYNAKLAR

http://yardimcikaynaklar.meb.gov.tr/

OGM MATERYAL

Diğer Seferler ve Fetihler

01

Hudeybiye Antlaşması (628)

Kureyş ittifakı parçalanmış, İslam'ın yayılması hızlanmış ve birkaç sene içerisinde neredeyse Arap Yarımadası'nın tamamına Müslümanlar hâkim olmuştur. **Mekkeliler, Müslümanları resmen tanımıştır.**

02

Hayber'in Fethi (629)

Yahudiler, Şam ticaret yolunu tehdit edip Müslüman ticaret kervanlarına zarar vermeye ve Mekkeli müşrikleri Müslümanlara karşı kışkırtmaya devam etmekteydi. **Bu zaferle Şam ticaret yolunun güvenliği sağlandı.**

03

Mute Savaşı (629)

Bu savaş sonucunda İslam ordusunun sayıca kendisinden çok fazla olan Bizans ordusuyla mücadele edebilecek seviyeye geldiği görüldü. **Mute savaşı Müslümanlarla Bizans arasındaki ilk savaştır.**

SORU: 35

Aşağıdaki gelişmelerin hangisiyle Medine İslam Devleti güneyini güvence altına alarak İslamiyet'i yaymak için uygun bir ortama kavuşmuştur?

A) Bedir Savaşı'nın kazanılması

B) Hayber'in Fethi

C) Hudeybiye Antlaşması'nın imzalanması

D) Medine Sözleşmesi'nin yapılması

E) Hendek Savaşı'nın kazanılması

SORU: 35

Aşağıdaki gelişmelerin hangisiyle Medine İslam Devleti güneyini güvence altına alarak İslamiyet'i yaymak için uygun bir ortama kavuşmuştur?

A) Bedir Savaşı'nın kazanılması

B) Hayber'in Fethi

C) Hudeybiye Antlaşması'nın imzalanması

D) Medine Sözleşmesi'nin yapılması

E) Hendek Savaşı'nın kazanılması

Diğer Seferler ve Fetihler

04
Mekke'nin Fethi (630)
Hicaz Bölgesi'nde İslam'ın yayılışının önündeki engeller ortadan kalkmıştır.

05
Huneyn Seferi (630)
Arap Yarımadası'ndaki son putperest tehdit de ortadan kalkmıştır.

06
Taif Seferi (630)
Mekke'nin fethi pekiştirilmiştir.

07
Tebük Seferi (631)
Arabistan dışına yapılan ilk sefer , Hz. Muhammed'in son seferidir.

http://yardimcikaynaklar.meb.gov.tr/

SORU: 36

Hz. Peygamber, aşağıdaki sefer ya da savaşların hangisine <u>katılmamıştır?</u>

A) Tebük

B) Mute

C) Uhud

D) Taif

E) Hendek

SORU: 36

Hz. Peygamber, aşağıdaki sefer ya da savaşların hangisine katılmamıştır?

A) Tebük

B) Mute

C) Uhud

D) Taif

E) Hendek

YARDIMCI KAYNAKLAR
http://yardimcikaynaklar.meb.gov.tr/

DÖRT HALİFE DÖNEMİ

OGM MATERYAL

Hz. Ebubekir

- **İlk halifedir.**
- İç karışıklıklar bastırılmış, devletin parçalanması önlenmiştir.
- **Kur'an-ı Kerim kitap hâline** getirilmiştir.

Hz. Ömer

- ✓ Fetihlerin en çok (Kudüs, Suriye-Filistin, İran) yapıldığı dönemdir.
- ✓ **İlk düzenli ordu** kurulmuş, **ülke illere ayrılmış, divan teşkilatı** kurulmuştur.
- ✓ **Hicri Takvim** bu dönemde hazırlanmıştır.

Hz. Osman

- o Fetihlere devam edilmiştir.
- o İlk **İslam donanması** oluşturulmuştur.
- o **Kıbrıs adası** fethedilmiştir.
- o **Kur'an-ı Kerim çoğaltılmıştır.**

Hz. Ali

- ➢ Devletin merkezi Medine'den Kufe'ye taşınmıştır.
- ➢ **İç karışıklıklar nedeniyle fetihler durmuştur.**
- ➢ Hz. Ali'nin şehit edilmesiyle Dört Halife Dönemi sona ermiştir.

SORU: 37

Hz. Ebubekir Dönemi'nde meydana gelen;

I. yalancı peygamberlerin ortadan kaldırılması,

II. dinden dönenlere karşı Ridde Savaşlarının yapılması,

III. Kur'an-ı Kerim'in kitap hâline getirilmesi

gelişmelerinden hangileri devlet otoritesini sağlamaya yöneliktir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) II ve III

E) I, II ve III

SORU: 37

Hz. Ebubekir Dönemi'nde meydana gelen;

I. yalancı peygamberlerin ortadan kaldırılması,

II. dinden dönenlere karşı Ridde Savaşlarının yapılması,

III. Kur'an-ı Kerim'in kitap hâline getirilmesi

gelişmelerinden hangileri devlet otoritesini sağlamaya yöneliktir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) II ve III

E) I, II ve III

SORU: 38

Hz. Ömer Dönemi'ndeki,

I. Ülke, yönetim birimlerine ayrılmış ve buralara merkezden valiler atanmıştır.

II. Düzenli ordu kurulmuştur.

III. Fethedilen bölgelerde ordugâh şehirleri oluşturulmuştur.

gelişmelerinden hangileri merkezî otoriteyi güçlendirmek ve askerî gücü artırmak amacı ile gerçekleştirilmiştir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) II ve III

E) I, II ve III

SORU: 38

Hz. Ömer Dönemi'ndeki,

I. Ülke, yönetim birimlerine ayrılmış ve buralara merkezden valiler atanmıştır.

II. Düzenli ordu kurulmuştur.

III. Fethedilen bölgelerde ordugâh şehirleri oluşturulmuştur.

gelişmelerinden hangileri merkezî otoriteyi güçlendirmek ve askerî gücü artırmak amacı ile gerçekleştirilmiştir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve II

D) II ve III

E) I, II ve III

SORU: 39

Hz. Osman Dönemi’nde, Kur’an-ı Kerim çoğaltılarak önemli İslam beldelerine gönderilmiştir.

Bu uygulamanın temel dinî amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İdari işlerde birlik sağlamak

B) İslamiyet’in asıl kaynağından öğrenilmesini sağlamak

C) Kur’an-ı Kerim’in özgün hâlini korumak

D) Devletin sınırlarını genişletmek

E) Arapça’nın yaygınlaşmasını sağlamak

SORU: 39

Hz. Osman Dönemi'nde, Kur'an-ı Kerim çoğaltılarak önemli İslam beldelerine gönderilmiştir.

Bu uygulamanın temel dinî amacı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İdari işlerde birlik sağlamak

B) İslamiyet'in asıl kaynağından öğrenilmesini sağlamak

C) Kur'an-ı Kerim'in özgün hâlini korumak

D) Devletin sınırlarını genişletmek

E) Arapça'nın yaygınlaşmasını sağlamak

SORU: 40

I. Cemel Vakası

II. Kerbela Olayı

III. Sıffın Savaşı

verilenlerden hangileri Hz. Ali Dönemi'nde yaşanan gelişmelerdendir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve III

D) II ve III

E) I, II ve III

SORU: 40

I. Cemel Vakası

II. Kerbela Olayı

III. Sıffın Savaşı

verilenlerden hangileri Hz. Ali Dönemi’nde yaşanan gelişmelerdendir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) I ve III

D) II ve III

E) I, II ve III

